

1966 ÁPRILIS

KISGRAFIKA ÉRTESÍTŐ

Grafikánk a X. Magyar Képzőművészeti Tárlat tükrében

A X. Magyar Nemzeti Tárlatnak különös jelentőséget adott az a tény, hogy egybeesett hazánk szabad életének húsz éves évfordulójával. A tárlat számot kívánt adni arról a fejlődésről, amelyet művészetünk a kulturális forradalom keretében elért és bizonyos mértékig a jövő utját is kijelölte. A kiállítás híven tükrözte azokat a pozitívumokat, amiket művészetünk meghódított, az eredmény azonban nem minden képzőművészeti ágban volt egyforma, intenzitásuk sem egyenletes; a kiállítás a maga egészében alkalmas volt arra is, hogy a lemaradásokra is rámutasson. Az a nagy látogatottság, amely a kiállítás kísérte, azt bizonyítja, hogy új közönség kezd felőlni az új szocialista művészethez; a bőven áradó sajtó- és folyóiratkritikák, az értékelő és vitázó írások szenvedélyes hőfoka és őszinte igazságkeresése pedig arra int, hogy a művészet ma már nem csak a művészek és kevés műtört, hanem az egész nép ügye.

A kiállítás festészeti és szobrászati anyagával nem kívánunk foglalkozni, grafikai anyagáról azonban el kell mondanunk egyet e mást, anélkül, hogy részletesebb elemzésbe, egyes művészek, vagy egyes alkotások taglalásába belemélyednénk, hiszen ehhez nagyon sok hely kellene, no meg vezető napilapjaink, folyóirataink ugyanis elvégezték ezt a munkát. Azt azonban le kell szögezünk, hogy a kiállítás keretein belül - s ezt vallják egyöntetűen a kritikák - a grafikáé volt a vezető szerep. Azé az új magyar grafikáé, mely sokarcúsága mellett is egységes, kísérletező kedve mellett is kiforrott a problémafelvetésében érzékeny és mai, eszmeileg és érzelmileg mélységekbe nyúló és magasba szökkenő s amely olyan műélvezetet ad, amely korszerű, emberközeli és bátran a magunkénak vallhatjuk.

Festészetünk jó európai átlagot képvisel, de az "intézménysíttett középmező" mellett kevés a kiemelkedő művész, kevés a nagy alkotás. Szobrászatunk már előbbre van valamivel, bár sokszor visszahúzza az itt-ott jelentkező eszmei és esztétikai zűrzavar. Grafikánk azonban nemcsak hogy jó néhány kimagasló művésszel dicsekedhet, akiknek teremtő lendülete, erjesztő ereje egész grafikai életünket áthatja, de átlagában is kitűnő művészetet nyújt és maradéktalanul kielégítő esztétikai élvezetet ad s teljes joggal magasodott fel az egyébként is nagyszertű eredményeket felmutató európai grafika színvonalára. Sehol annyi önálló egyéniség, annyi bátor utkeresés, annyi harcos lendület, mint éppen a grafikánkban! A siker grafikus művészeinké, az öröm azépre-éhes dolgozó tömegeinké. S megnyugtató, hogy ez így van: művészetünk egyéb ágainak van mihez igazodnia!

G. P.

KISGRAFIKÁNK A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT 1919 - 1944 /BEFEJEZÉS/

A kisgrafika sok kedves és tehetséges munkatársát temette el a két háború közötti negyedszázadban. Művészeket, művészettörténészeket, gyűjtőket kell gyászolnunk, akik lelkes hittel és szeretettel állottak a magyar metszőművészet oldalán.

Nem kimondottan művelte, de sok alapvető gondolatban segítette a kisgrafika művészetét Olgyai Viktor /1870-1929/, a fáradhatatlan szervező mester. Eszmei magasságokba száguldo vérmérséklettel hitt a művészet magasrendűségében s a művészek valóságban létezéséhez egy művész-kolostor állott elképzeléseinek középpontjában. Néhány lappal szerepel a század eleji tizes években BOTTKA MIKLÓS /1876-1941/, aki eredeti exlibrisseivel már A Gyűjtő Külön-számában is szerepelt. 1941-ben hunyt el BARANSKI E. LASZLÓ is, a-
kinek teljes munkásságát áttekinteni nem tudjuk, mert a második világháborúban megsemmisültek művei. Az 1941-es év még két kiváló grafikusot temetett: ABA-NOVÁK VILMOST és PATKÓ KÁROLYT. 1944. pedig GALLÉ TIBORT. A kisgrafika területén alig dolgoztak, hasonlóan az 1960-ban elhunyt SZÓNYI ISTVÁNHOZ, akinek mindössze egy-két exlibrisét ismerjük. Az igazi nagyok közül is elvesztettük az idő alatt G. SZABÓ KÁLMÁNT és VADÁSZ ENDRÉT, akinek kisgrafikai művészetéről a Debrecenről szóló részben számoltunk be.

PATKÓ Károly:

Önarokép /rézkarc

részlet, 1928./

KOMJATI GYULA /1894-1958/ az első világháborúból visszatért rézkarcoló gardához tartozott, 1919-ben szerezte meg tanári oklevelét a Képzőművészeti Főiskolán. 1923-ban a Rézkarcoló Művészek Egyesületének a tagja; ő is szerepelt az 1924-es híres sűriohi kiállításon. Ez év őszén mutatta be gyűjteményét az Ernst Múzeumban. 1927-ben nyerte el a Szinyei Társaság grafikai díját és a következő két évben került állami ösztöndíjasként Londonba. Itt M. Osborne tanítványa volt a Royal College of Art grafikai osztályán. 1928-ban a The Studio, az Apollo ismertető cikkeket írt róla. A Fine prints of the year 1929-1935-ig terjedő években közölte egy-egy munkáját. A British Museum és a Victoria and Albert Museum sok rézkarcolt szerezte be. 1930-ban jelent meg a Budapesti Hírlap hasábjain "és ők itt maradtak" c. regény, amely sipotei román fogságbeli élményei után Diószegi Miklós írt, 45 rajzzal. 1931-ben a Royal Society of Painter-Engravers and Engravers Londonban tagjává választotta. Művészi munkája mellett előadásokat is tartott. Visszatérte után 1936-ban a Székesfevárosi Népművelési Bizottság megbízásából a Szabad Egyetemen tartott előadásokat. Búszke volt a január 13-i előadására a tudomány egyetemen, "ahol bemutatta a londoni British Museumban talált Rembrandt vagyonának 1656-ban Amsterdamban történt elárvereztetése alkalmából megjelent árverési hirdetésményben szereplő holland, olasz, francia mesterek rajzainak általa készített és a British Museum által hitelesített másolatait". Ez év júliusában állított ki Londonban Varga Nándor Lajossal, nagysikerű anyaggal. 1933. óta majdnem minden évben egy-egy hónapot töltött Londonban, iskolákat látogatva, múzeumokat tanulmányozva. Középkorai tanárságát a Művészeti Gimnáziumban fejezte be. Patetikus föllángolások és szenvedések ihlették karcolói munkásságát. Sipotei fogságát újra meg újra átélte, hosszú évekkel a történés után. Szomjazta a sikert és sok szomorú percet szerzett neki otthoni mellőzése a londoni sikerek után. Mindennek ellenére szerette hazáját és szerette az erdőt, az erdő emberét. Legutóbb is az "erdő élete" és "A föld himnusza" c. rézkarcsorozatokon dolgozott. Néhány exlibrist ismerünk tőle, főleg az 1920-as évekből s ha számban nem is, művészi értékben értékes emlékei a kor kisgrafikájának. A londoni egyesület 1959-es évi kiállításán bucsuzott kiváló tagjától, karcsorozatát állítván ki. FERENCZY VALÉR /1885-1954/ 1912-ben járt a Képzőművészeti Főiskola grafikai osztályán, majd 1914-ben, Párizsból hazatérve nagy kedvvel fogott a rézkarcoláshoz. Nagybányán bizony kinézték a festők s az egyik idős nagybányai festő azt a tanácsot adta neki: "Hagyd azt a fene rézkarcolt!". Érdekes, hogy édesatyja szívesen látta grafikai tevékenységét, nemkülönben Béni Öcske is, sőt buzdították. Tevékeny rézkarcolói munkásságát műtélvezői minőségben is kiegészítette, sokat foglalkozott a grafikai szakirodalommal s majd minden szakkönyvet elolvasott. Azonkívül cikkeket, felolvasásokban igyekezett szétvágni a grafikai művészetek kapuját a hazai közönség számára. 1915-ből négy exlibrist ismerjük, majd hosszú ideig nem készített egyet sem, csak az 1928. utáni évekből került elő néhány. Sajnáljuk e búszke és őszinte harcosát a magyar grafikának. BAJOR ÁGOST /1892-1955/ Olgyai és Zemplényi tanítványa a Képzőművészeti Főiskolán, tanári oklevelét is itt szerezte meg. 1916-ban a budapesti 32-es tábori tüzérszerepéhez vult be s 1917-ben már az olasz fronton harcolt, egészen a világháború végéig. Szülővárosába, Esztergomba tért vissza, később a-

KOMJÁTI Gyula /rézkarc, 1926./

zonban Pesten dolgozott. Itália szerelmese volt a amikor tehette, nyaranta le-lerándult Firenzébe, Rómába, Nápolyba vagy Sziciliába Szép emlékét idézi ezeknek az időknek "Taormina" c. 10 lapból álló rézkarc sorozata. 1930. óta megosztotta idejét Esztergom és Budapest között a szülővárosában tanári állást vállalt a Ferencsek gimnáziumában. Bajor Ágost a városképek, de különösen az alkalmi grafikák és az exlibris kiváló művelője. A korai nagyobb méretek-ről fokozatosan tért át az intimebb, kisebb méretek felé. Városképei Olaszországból nemcsak láttelepek, hanem érett átélések, halk megfigyelések. Haza városképeit is ez teszi érdekessé, különösen azokat, amelyek Esztergomra vonatkoznak. Alkalmi lapok és könyvjegyek mind bővebben egészítették ki munkásságát. A 20-as években még csak elvétve készített könyvjegyei a 30-as években érték el delelőjüket, számban és művészi értékben. Ideális, művészetet tisztelő lélek volt, a szép, a hangulatos dolgokat szeret- te s irtószott a sene-bonától.

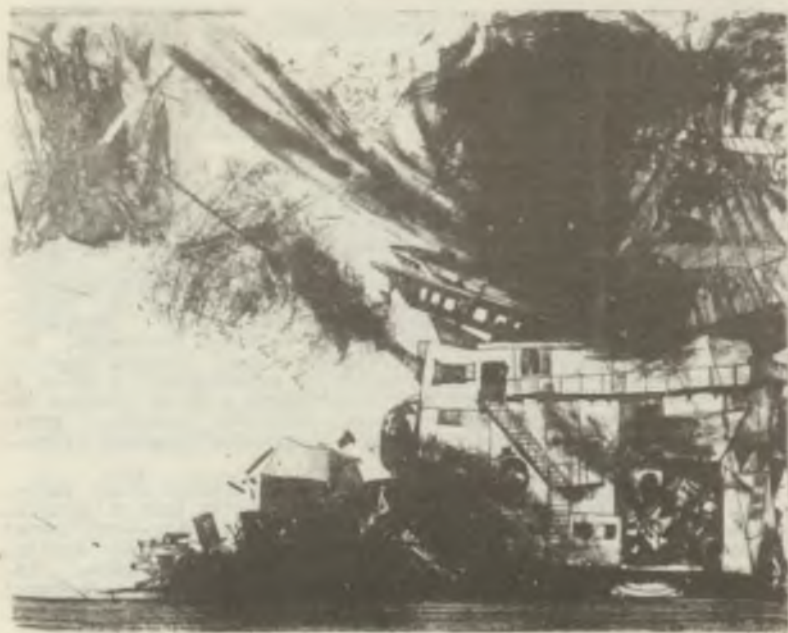
CONRAD GYULA /1877-1959/ azok közsé a grafikusok közsé tarto- zott, akik műkedvelésből fokozatosan illeszkedtek bele a grafika művelésébe. Mint banktisztviselő Vajda Zeigmond esti tanfolyamát látogatta, a grafikai technikákat pedig Olyvai Viktornál sajátí- totta el. 1905-ben állami grafikai díjat kapott rézkarcára. Ké- sebb ösztöndíjjal Münchenben és Párizsban tanult. A Rézkarcolók

Egyesületében, amelynek igazgatója volt, tevékenyen működött a külföldi kiállítások megszervezésében, Rokonszenves személyiségeire sokan emlékeznek az egyesület tagjai közül. Néhány exlibrist is karcolt s ezek műdúcról nyomott nyomatait a Guttenberg Könyvkiadó sorozataiban találhatjuk meg.

HARANGHY JENŐ/1894-1951/ elhunytával is veszteség érte a kisgrafikát. Az uttörők vonalába tartozott s még a műdúc korszakban fordította át tollrajzait a grafika nyelvére. Művészetét a MEGE III. évkönyvében Siklóssy László ismertette.

Nem tudom befejezni ezt a szomorú sort, hogy meg ne emlékezzek a magyar grafika két nemeslelkű és rajongó alakjáról: HOPFMANN EDITH-ről és ELEK ARTHUR-ról. Mindketten figyelemmel kísérték — a két háború közötti grafika minden megmozdulását s tollukból nemcsak tudás és kritika, hanem bátorítás is áradt, a fiatal művész lelkét legjobban élesztő ébítők.

VARGA NÁNDOR LAJOS

MISKOLCI ORSZÁGOS GRAFIKAI BIENNALE

1965

A Miskolci Országos Grafikai Biennale - immár harmadik a sorozatban - az idén a X. Magyar Nemzeti Tárlattal esett egybe s joggal hihette volna az ember, hogy jelentőségét, sikerét az utóbbi elszűrkíti. Az a tény, hogy nem így történt s hogy a miskolci biennale több mint harminceszer látogatóval dicsekedhetett, nemcsak mai grafikánk megérdemelt megbecsülését jelenti, hanem arra is utal, hogy a közönség képzőművészeti igénye és felvevőképessége egyre nő s ezt kulturális forradalmunk jelentős eredményeként könyvelhetjük el.

A III. Miskolci Országos Grafikai Biennale - hagyományai - hoz híven - 1965-ben is egy művészt reprezentatív keretek között mutatott be, míg további anyagával a legutóbbi két év grafikai terméséből igyekezett átfogó képet adni. Az 1965. évi biennale kiemelt művésze Kondor Béla volt s közel harminc grafikája - köztük több, a könyvillusztráció történetében új utakat jelentő lap - kellő alapot adott az egyébként is magas színvonalu magyar grafikai gárdából is kiemelkedő művész egyéniségének megajzolásához. Kondor erősen filozófikus hajlandóságu művész, mindegyik lapja mély gondolati tartalmat hordos, ha ez még egyelőre nem is egyértelmű, nem is kiforrott. Illusztrációinak azonban ez adja

KONDOR BÉLA

ROMANTIKUS TANULMÁNY I. 1964.
rézkarc, 30x40

MŰI FEJ AÓYÚVAL. 1963.
litográfia, 84x59

hatalatlan eszuggesztivitását. Asszociációt nehéz követni náha, de a szellemi erőfeszítés mindig megéri a fáradságot, hiszen Kondor olyan élményeket fogalmas meg, olyan érzéseket revellál, amelyek nyugtalan korunk minden emberében benne élnek, ha nem is jutnak el a konkrét megfogalmazásig. Kondor Béla jelentősége éppen abban rejlik, hogy gyakran ki tudja mondani a kimondhatatlant, testet tud adni a testetlen szorongásoknak s a mai élet mélyben lesajló gondolati, érzelmi kavargását úgy rögzíti le, hogy a megfogalmazásban saját gondolatainkra, saját érzelmeinkre ismerünk. A világgal s az emberrel szembeni állásfoglalása még nem teljesen tisztázott, nem mentes a külső és belső ellentmondásoktól sem, de biztosan rá fog találni arra az utra, amely a kaossból kiveset a ehhez éppen kísérletező kedve, forradalmisága fog adni erőt. Váltság és irrealitás, légtesség és vaskosság, ok és példásat Kondor Béla grafikája egyszerre, mely hol a rézkarc pókhálófinomosság vonalnyelvén, hol a litográfia hangulatteremtő puhaságán keresztül jelentkezik. Forma és tartalom kevés grafikusunknál áll olyan maradéktalan egységbe össze, mint Kondor Bélánál.

GROSS ARNOLD

Kisgrafika k. linómetszet 17,5x 7,5

GYULAI LÍVUSZ

Carmine Burani
Illustráció

linómetszet 13,5x 6,5

GÁCSI MIHÁLY

Prospektus

rézkarc

13,2x22,7

Kondor Béla súlyos egyénisége ellenére sem uralja el a kiállítás; a többi kiállító művésznak is megvan a mondanivalója, egyéni hangja, mely nemcsak az együttes művészi összehatását teszi feledhetetlenné, de szólistaként is megáll. Wirts Adám nyugtalanságában, érzékenységében Kondorral rokon, nála fegyelmesebb, de kissé szárasabb is; tulcsorduló mondanivalóját a jó komponálókészség fegyelme fogja össze /Bartók: Fából faragott királyfi/. Gross Arnoldtól a megszokott mesevilágot kapjuk, amellyel a mesére éhes felnőtt - az örök gyermek - sem tud betelni soha. Száraz humora a pesszág felvillngyzó erejével hat a játékosága mögött mindig fellelhetni a súlyosabb mondanivalót. Gácsi Mihály a grafika Villonja, bővérti humora /Prospektus/ ritka és megbeesülendő emberi és grafikusai erény; van ereje önmaga kigunyolására is. - Hincz Gyula utja egyre felfelé vezet. Rajztudása egyre magával - sodróbb, felbontott képsszerkesztésmódja sem sül vissza benyomást, mert a kompozíció gondolati és képi egységet teremt. A káoszban a rendre, a pusztulással szemben az életre szavaz./Zengjen a dal./ Maurer Dóra egyre nagyobb figyelmet érdemel. Szürrealista művész, akit ennek ellenére mély humanum jellemes, túl az éastönbsé női emóciókon rácsudálkosik a rejtett összefüggésekre is /Ars poetica/. Pásztor Gábor Madách-illusztrációi, Gyulai Liviusz Carmina Burana lapjai mindenkit megnyugtathatnak, hogy bibliofil könyvtudásunknak nem sok gondja lesz az illusztrátor-utánpótlással. Csohány Kálmán e kiállításra is tudott ujjat adni /Éjszaka/. Elmélyülttség, összintőség, szellemes technikai megoldások jellemzik lapjait. Szűcs János ki grafikai tömörségükkel, férfias ere-

jükkel hívják fel magukra a figyelmet. Feledy Gyula színes rézkarc-illusztrációi /Enekek éneke/ magabiztosan teremtenek korfeszítő hangulatot s változatos technikai bravurokkal, a stílus beleérzőképességének teljességével hoznak emberközelbe egy régi, de örök emberi érzésvilágot. A Biennale nagydíja méltán lett az övé. Gacs Gábor grafikái az utkeresés izgalmaról s újabb állomásairól vallanak. Kass János Auschwitz-lapjai a döbbenet korszerű grafikai kifejezései. A többi kiállító - akiknek részletes elemzésére sajnos, nincs helyünk, hála a zsűri igényes munkájának, szintén jó grafikai művészetet adnak, de Rozanits Tibor, Tóth Imre, Váci András, Piczore László, Czinke Ferenc, Asódi Weil Erzsébet, Lenkey Zoltán alkotásait külön is meg kell említenünk. Kár, hogy az 1965. évi Biennale exhibírist nem mutatott be a közönségnek!

Galamboš Ferenc

A III. MISKOLCI GRAFIKAI BIENNÁLÉ díjait a következők kapták:

A Borsod megyei Tanács nagydíját FELEDY GYULA:

a Miskolc Városi Tanácsa díjait CSOHÁNY KÁLMÁN és LENKEY ZOLTÁN,

a Képzőművészeti Alap díjait PÁSZTOR GÁBOR és GROSS ARNOLD.

a Szépirodalmi Könyvkiadó díjait ÁGOTHA MARGIT és TÓTH IMRE nyerte el.

LENKEY ZOLTÁN

Sírelő rézkarc 16,5x14,5

A DÜRER-terem kiállításairól adott utolsó híradásunk óta 1965. decemberében BOGNÁR ÁRPÁD grafikusművész ceruza- és filctollrajzait 1966. február 9. és 23. között MAURER DÓRA rézkarocait, március 16-30-ig KÁDÁR GYÖRGY monotípiáit láthatta grafikaszerető közönségünk!

DÜRER TEREM

Megtisztelő kitüntetés érte DRAHOS ISTVÁN kiváló grafikusművésztünket: a Népköztársaság Elnöki Tanácsa érdemes és eredményes munkássága elismeréseképpen 70. születésnapja alkalmából a Munka Érdemérem bronz fokosátával tüntette ki.

ERDÉLYI ISTVÁN szentai könyvtáros fáradhatatlan az exlibris jugoszláviai propagálásában. A Bibliotekarszkiij godisjak Vojvodine 1964. o. könyvtártudományi kiadványban "Ex libris" o. cikkében /207-210. p./ a legfontosabb tudnivalókról tájékoztatja a könyvtári dolgozókat. A cikket kísérő két reprodukció egyike magyar, a másik szerb. Fia, a hét éves ifj. Erdélyi István pedig a Jó Pajtás című jugoszláviai, magyar nyelvű ifjúsági lap hasábján a fiatalok között igyekszik az exlibrisnek barátokat szerezni. A fiatal "szakíró" szeretettel köszöntjük.

Uj, XVI. századbéli magyar exlibrist fedezett fel DÖRNYEI SÁNDOR könyvtáros és azt tanulmány kíséretében fogja a Magyar Könyvszemle hasábjain bemutatni. A felfedezés igen gyér számú XVI. századi exlibriseink örvendetes gyarapodását jelenti.

"A magyar exlibris legutóbbi husz év" címmel jelent Galambos Ferenc tanulmánya a Magyar Könyvszemle 1965. évi 3. számában. A négy képestáblával illusztrált tanulmány nemcsak a magyar exlibris-művészet fejlődéséről számol be, hanem a gyűjtés és az exlibrisirodalom problémáiról is. A tanulmány különlenyomatban is megjelent.

1965. december 21.-én megnyílt az Országos Széchényi Könyvtárban "A mai ésst exlibris" c. kiállítás, PAUL AMBUR és BÉLÉY PÁL rendezésében. A szép kiállítási katalógus ugyancsak az ő munkájuk. A katalógus tipografizálását STETTNER BÉLA végezte mintasszerűen; két külön melléklete NAGY ÁRPÁD DÁNIEL /linometszet/ és JOHANNES JUHANSOO /fémetszet/ munkája.

A hetven éves DRAHOS ISTVÁNT köszönti TÓTH ERVIN cikke a Művészet 1965. évi szeptemberi számában. A cikket több exlibris reprodukciója díszíti.

A II. MALBORKI EXLIBRIS BIENNÁLE-ről, amelyen három magyar művész is résztvett, GALAMBOS FERENC számolt be a Szocialista Művészetért 1965. évi szeptemberi számában.

Az 1964. évi budapesti nemzetközi borverseny szép kiállítású beszámolója nemrég került ki a nyomdából. A 200 oldalas szép kiállítási kötet nemcsak a borászoknak szerez örömet, de az exlibrisgyűjtőknek is meglepő tartogat. A kötet tükörök között közli LIPPÓCZY NORBERT "A szőlőszet és a borászat témája az exlibriseken" c. tanulmányát is, három exlibris hasonmásával.

M. ABONYI ARANY "A Műgyűjtők Köre és a vizuális kultúra ügye" címmel elgondolkoztató cikket írt a Magyar Nemzet 1965. október 6-1 számában e ebben a KBK-ról és a Kisgrafika Értesítőről is megemlékezett

A jugoszláviai Magyar Szó 1965 évi szept. 15-1 számában ERDÉLYI ISTVÁN zentai könyvtáros érdekes cikke jelent meg "Könyvet és virágot lopni nem bűn. Az exlibrisek gyűjtése világszerte elterjedt" címmel. A cikk általános történeti áttekintés mellett a jugoszláviai exlibrisviszonyokra is kitér. A cikket három exlibris /Fery Antal, Italo Zetti, Nagy Arisztid/ reprodukciója illusztrálja.

FERY ANTAL újabb exlibrisai címmel közli B/auer J/enő/cikkét a Művészet 1965. évi novemberi száma. A kis cikk Fery Antalnak az Országos Széchényi Könyvtárban megrendezett exlibriskiállítását ismerteti.

A XI. HAMBURGI NEMZETKÖZI EXLIBRIS KONGRESSZUSRA a KBK is készül. A krakkói mappáinkhoz hasonló kivitelű "Magyar Kisgrafika 1966" c. mappa anyagát most gyűjtjük össze. Reméljük ajándékmappánk hasonló sikert ér el a kongresszus résztvevő külföldi gyűjtőtársainknál. A kongresszus szervező bizottsága felkért bennünket az es alkalomból rendezendő nemzetközi kiállításon való részvételre.

Elismerőleg emlékezett meg a KBK ÉRTESTŐRŐL a Magyar Könyvszemle 1965. évi 3. száma. A szignálatlan cikk DÜRNYEI SÁNDOR könyvtáros írása.

November 6.-i klubnapunkon WLÓDIMIERZ EGIERSDORFF, a Gdyniában élő kiváló lengyel exlibrisgyűjtő s a régi lengyel exlibrisek szakértője kereste fel a magyar gyűjtőket és művészeket a tagtársainkkal élénk eszmecsere-t folytatott. Több gyűjtőnket lakásukon is felkereste s megtekintette gyűjteményeiket.

Amióta az új PÉSZÉK KLUB megnyitotta kapuit körünk tagéga előtt is, klubnapjaink melyeket minden hónap első szerdáján tartunk -tartalomban és minőségben is sokat javultak. Január 5-én SÓS IMRE tagtársunk mutatta be CZIMRA GYULA festőművész munkásságát vetített képen előadásban. Február 2-án B. SUPKA MAGDOLA művészettörténész tartott előadást ABA NOVÁK VILMOS művészetről. Ez az előadás talán a legjobb volt azok között, melyeket tagságunk klubnapjainkon valaha is hallhatott, és méltán aratott a jelenlevők között osztatlan sikert.

GÁBORJÁNI SZABÓ KÁLMÁN emlékkiállítása február 25-én nyílt meg a Nemzeti Galériában. Az 1955-ben elhunyt mester rajzai fametszetel és festményeiből rendezett tárlat a művészhöz méltó képet ad munkásságáról, melyet gyűjtőink és grafikusaink mindig nagyra becsültek.

A modern szovjet grafika, különösen pedig a fametszet újjáteremtése KRAVCSENKO nevéhez fűződik. Ezen idős művész, aki sokat utazott és sokat látott. A modern nyugati stílustörekvéseket ültette át a szovjet művészet talajába s ugyanakkor sajátosan nemzeti színezetet adott neki. Hatása ma még teljesen fel sem mérhető; napjaink szovjet grafikusai mind tanultak tőle. Nemcsak művészetével hatott, de mint művész-pedagógus grafikusok nemzedékeit nevelte fel. Tanítványai közé tartozik JEVGENIJ GOLJAKOVSZKIJ is, akit napjaink szovjet exlibrisművészete reprezentánsának tekinthetünk.

Jevgenij Goljakovszkij 1902. október 21-én született a Kaukázusban. Kezdeti iskolát, majd Krasznodarban művészeti technikumot végzett. Később családjával együtt Moszkvába költözött s 1937-től négy évig a Képzőművészeti Akadémiát látogatta. Grabar és Kravcenko voltak a tanárai; az utóbbi döntő hatással volt művészetére. Fametszést Favorszkijtól tanult - s mint munkái tanúsítják, nem járt rossz iskolába. Végigküzdötte a nagy honvédő háborút /1941-1945/, majd leszerelése után tudását teljesen a szovjet könyvművészet szolgálatába állította.

Művészi munkásságát még Krasznodarban kezdte el, ahol a helyi Vörös Lobogó című lapban karikatúrákat rajzolt. Ujságrajzokat készített a honvédő háború alatt is a különböző front-újságok részére. Rajzai művészi síkon ugyanazt a célt szolgálták, mint a harcosok fegyverei: a fasizmus szétverését és a Szovjetunió területének a megvédését. Magasabb művészeti tanulmányai mindjobban a könyvillusztrálás és az exlibris felé terelték; a fametszet lett fő kifejezési formája. De ennek ellenére sem egysíku és egyhangú művész: rajzai, akvarelljei stb. éppen olyan magas foku művészi kvalitásokról árulkodnak, mint fametszetei. Több mint háromszáz szép orosz könyv illusztrálása fűződik a nevéhez: Puskin, Lermontov, Tolstoj, Gorkij, Tvardovszkij művei mellett Shakespeare, Molière stb. művei népszerűségüket nem kis mértékben a Goljakovszkij- illusztrációknak

JEVGENIJ GOLJA — KOVSZKIJ EX- LIBRIS — MŰVESZETE

Golj

Omig

Omig

köszönhetik. Mint illusztrátort az irodalmi alkotásokba való mély beleélés s annak adekvát grafikai kifejezése jellemzi. Illusztrációi nemcsak ábrázolnak, de jellemeznek is. Korról tájról, emberről hiteles képet ad s a Goltjakovszkij-illusztráció nemcsak egy irodalmi mű eseményeinek képi rögzítése, hanem a szöveggel egyenértékű, hangulatához, a mögötte álló élményhez mindig jól alkalmazkodó grafikai alkotás. Illusztrációi nem öncélúak, hanem mindig szervesen illeszkednek a mondánivalóhoz s az olvasmány-élmény elmélyítését és képhez kötöttségét segítik elő. Az orosz klasszikusokhoz készített illusztrációi a genius loci ihlető-ereje következtében hitelesek és mágikus erőt sugároznak; láttukra szöveg nélkül is azonnal Puskinra, Tolstojra ismerünk. Ilyen megelevenítő erőt kevés könyv-illusztrátor mondhat a magáénak. Nem lehet csodálkozni tehát rajta, hogy a Goltjakovszkij által illusztrált kötetek napok alatt elfognak. Címlapjai, könyvborítói "viszik" a könyvet; könyvgrafikai műtyűrkéi /záródíszek, fejlécek, stb./ a legkényesebb bibliofil ízlést is kielégítik. Munkásságának ez a része ma már külön fejezetet képez az orosz könyvművészet történetében.

A könyvvel való művészi foglalatosság s az illusztráció egyéniesítő követelményei vitték el Goltjakovszkijt az exlibrisig. Bár első exlibrisét 1929-ben alkotta meg, a nagyobb feladatok kevés időt adtak neki, hogy az exlibrisben is elmélyüljön; az utóbbi tizenöt év gazdag exlibristermése azonban csakhamar a szovjet exlibris-művészet élvonalába emelte, a II. Málborki Exlibris Biennalé pedig /1965/ egész Európa figyelmét felhívta rá.

Az exlibrisalkotó Goltjakovszkij realista művész, aki valós elemekből építi fel külön világát. Nem él divatos grafikai attitűdökkel, mégis modern; a témaválasztása, képezésesztétikája módszere mértéktartó, mégis egyéni metszőtechnikája sajátos kicsengésű, eredendően orosz és mégis hitelesen

európai exlibrisművészetet ad. Famet-
szó technikáját a fekete-fehér egyen-
sulya jellemzi; alakjait legtöbbször
fehér foltokkal emeli ki a sötét hát-
térből, s nem sajnálja a fától a mun-
kát: fésűsávésóval alig-alig él. Ex-
libriseinek tulnyomó többsége alakos
kompozíció, női figurái különösen
könnyed, franciás kézre vallanak. Min-
den exlibrise egy-egy találó ötletre
épül /és itt válik a kiváló grafikus
jó exlibrisművésszé!/ ez az ötlet a-
zonban az egyéniség-kifejezés találó
eszköze is. Nézzük csak meg Gerard
Gaudaen részére készült exlibrisét! A
könyvbe merülő, modern frizurás női
fej kontyában a hajtűszerűen elhelye-
zett fametsző vésőkkel nemcsak Gau-
daen grafikus-voltára utal, de ugyan-
akkor kedvenc témakörét, művészetének
fő ihletőjét is kifejezi. Árnyképha-
tású exlibrisei szürrealista eszközök
nélkül is varázslatos hangulatba rin-
gatnak s nem a technikai leegyszerű-
sítést kell keresnünk mögöttük, hanem
a hangulatteremtés egyéni eszközét.
Szívesen használ virágmotívumokat is
és ez nem kis technikai felkészültsé-
get követel, de Goljakovszkij vésője
biztos az anyagmegmunkálás tökéletes.
Exlibris-munkásságának legszebb da-
rabjai hazai és külföldi grafikusmü-
vészek részére készült exlibrisei; a
Gaudaen-lap mellett elég, ha csak a
Jakubowski részére készült exlibrisé-
re utalunk.

Goljakovszkij művészi munkássá-
gát legterjedelmesebben az 1965. évi
krasznodári kiállítás mutatta be. Az
itt kiállított rajzok, akvarellek, fa-
metszetek, könyvillusztrációk, egyéb
könyvgrafikák és exlibrisek érthetővé
teszik, hogy művésztére külföldön is
egyre többen felfigyelnek s a művé-
szeti folyóiratokban egyre többet ta-
lálkozunk nevével és alkotásaival. A
Nordisk Exlibris Tidsskrift uttörő
munkát végzett, amikor exlibrismüvé-
sétét az európai grafikabarátok elé
vitte. Krasznodári kiállításának bib-
liofil szépségű katalógusa pedig igen
jó tájékoztatást nyújt életéhez és
művészetéhez.

GALAMBOS FERENC

Gerard

Gerard

CSERELISTA · TAUSCHLISTE · EXCHANGE LIST · LIST D'ÉCHANGE

Főleg vidéki gyűjtők kérelmének teszünk eleget, amikor folyta-
tlatagosan közölni fogjuk azon külföldi gyűjtők címét, akik az el-
mult évek tapasztalatai alapján jó cseretársaknak bizonyultak.

Rag. Ugo ALTOVITI
Erta Canina 82.
Firenze-Olaszország

Paul AMBUR
Künnapun 23.
Tallin XIX.
Észt SSP
Szovjetunió

C.C.J. ANDRIESSEN
Soerensweg 40.
Apeldoorn-Hollandia

Karl ASTOR
Stresemann Allée 15
20 a. Hannover.
Nyugatnémetország

ir.C.J. ASSELBERGS
le Muntstraat 3.
Breda-Hollandia

Lou ASPERSLAG
Hazenfonteinstr 7.
Cod-Haverlee
Belgium

Umetaro AZECHI
1-452.Soshigaya
Setagaya-Ku
Tokio - Japán

G. BALLARATE
Via Indipendenza 22
Como - Olaszország

René BARANDE
16.R.du Camp del Rey
Perpingnan /p.o.
Franciaország

J. de BATIST
Neefsteeg 5.
Antwerpen 1-Belgium

H. BAUERSCHMIDT
Dr Kittler Str 3.
854.Schwabach/Bay
Nyugatnémetország

C.H. BEELS
2,Laan van Vogelezang
Hilversum-Hollandia

I.L. BEKETOV
Ul Marxa 29 kw 1.
Szimferopol
Szovjetunió

G. BERGMANN
Mesdaglaan 3.
Bos en Duin
Post Huis ter Heide
G.Zeist-Hollandia

Dr. R. BERNKOP
Burggasse 25/13
Wien VII.Ausztria

Frau Mariein BOCK
Laarbergstr 36/4/29
Wien X. Ausztria

P.M.A. v.d. BOGAARD
Zwijgerplatsen 15
Utrecht-Hollandia

Ingard BOOS
Ghusanweg 24-6504
Oppenheim/Rh
Nyugatnémetország

Gigi BOSCHESI
Via Desideri 50
Pistoia
Olaszország

Cav. G. BOTTA
Via Domenichino 49
Milano-Olaszország

J.V. BOTELLA
Sagunto 128 Valencia
Spanyolország

Fritz BÖTEL
Clemens-Cassel str17
Celle/Hann.
Nyugatnémetország

Jan Ev. BÖHM
Zambersk 53
Csehszlovákia

Cees BUNNIK
Jacob Catalaan 45
Amersfoort
Hollandia

J.F.J.M.BLOEMEN
Plataanstr 50
Tilburg-Hollandia

Herber BLOKLAND
Stationsweg 20
Baarn-Hollandia

Dr.med. A. BRAUER
6588.Birkenfeld-Nahe
Nyugatnémetország

T. BROEKSTRA
Monach Road 19
New-Borough.Victoria
Ausztrália

L. BURGERS
Hartogslaan 32
Arnhem-Hollandia

Bustav BUXBAUM
Jochung 32
Wachau-Ausztria

Christian BLAESBJERG
Kochgade 23
Osense-Dánia

Stettner Béla kiállítása

a Dürer-teremben

1965. november 10-24.

STETTNER BÉLA közel tíz év óta állít ki és grafikáit bel- és külföldön már sok kiállításon láthatta a közönség, első egyéni kiállítására azonban csak most került sor, a Dürer-teremben. És nem véletlen ez! A Dürer termi kiállítás mögött tíz év lázas utkérése, a művészi hitvallás és világnép megszilárdulása, a technikai fejlődés érett eredményeinek a birtokbavétele áll; a Dürer-termi Stettner Béla kiállítás egész más művészt állít elénk, mint akit eddig a kollektív kiállításokon megismertünk. Stettner Béla sajátos tehetségét soha, senki sem vonta kétségbe, aszkétikus figurái azonban – amelyek igen gyakran Auschwitz csont-bőr fehér rabszolgáira emlékeztettek – nem nyerték meg mindenki tetszését. E figurák ott, ahol a művész világnézeti hovatartozásáról a grafikai eszközökön túl érzelmileg is vallani kívánt, indokoltak voltak, de lassanként eluralták Stettner Béla egész grafikai művészetét és a modorosság, a sematizmus veszélyeit hordták magukban. A nagy fordulatot éppen ez a kiállítás hozta meg, s ez nem csepevesztés, hanem a csapdából való szabadulást, de határozott művészi elfelérelépést is jelent.

Kislány

Stettner

Pisci horror

Stettner

A Dürer-termi kiállítás lapjai nagyobb részt figurális kompozíciók; középpontjukban az ember, még hozzá a dolgozó ember áll. A munkaábrázolás Stettner művészetében nem csak téma, hanem világnézeti állásfoglalás, művészi hitvallás is egyszerre: vallomás a munka teremtő ereje, a dolgozó, kéz a kézben együtt járó emberek mindent legyűrő akarata mellett. A munkaábrázolás végigkíséri Stettner Béla egész eddigi pályafutását, majdnem azonos hőfokon gondolatilag is, művészileg is, ez azonban nála nem a kor-divát előtti hódolás, hanem művészi alkati és világnézeti szükségesség. Stettner Béla részére az életből elsősorban a munkásemberek nem van mondanivalója, akiket testvéreinek érez, akikkel azonosak a gondolatai és a vágyai. A művész azonban a munkaábrázolásban se a könnyebb megoldásokat keresi. A "Halászkok" figurái szinte elvesztik egyéniségüket, hogy összességükben az egymásrautaltság, a kollektív munka himnuszává magasodjanak fel. A "Fahasogatók"-ban sem maga a figura, hanem a szétvert farönk vall a munka erőfeszítéséről és örömről. A művészi hatás fokozása érdekében gyakran túllépi az anatómia szabályait, alakjait megnyújtja, egyes testrészeket felnagyít és sommaz is, ha kell /"Kiáltás"/. de ezeknek a grafikai megoldásoknak szimbolikus a jelentőségük s e szimbólumokat a néző első pillantásra megérti. Görnyedt alakjai, megfeszülő izmu munkásai nem a munka terhére, hanem örömről vallanak. Mert mély gondolati tartalmat hordoz minden Stettner-grafika, amelyet hol nyíltan mond ki /"Nyugdíjasok"/, "Kislány"/. hol szimbólumokba ágyazva /"Halászsasszonvok"/. Nemcsak a problémafelvetésben érzékeny, de megoldásában is.

Halászsasszonvok

Stettner

Kiáltás

Stettner

A kiáltó lények az eredeti lények után kiáltó falterjed

Stettner Béla minden lapjában mély drámaiság rejlik, de mégsem válik patetikussá. Wenséges, anélkül, hogy pózolna. Legjobb tanúság erre a "Halászasszonyok" c. lap, amely a kiállítás legszébb grafikája és fontos állomás Stettner Béla művészeti fejlődésében. A tenger felé néző asszonyok csoportja, mint antik görög kórus, arcukon a döbbenetre váltó aggodalommal tragédiát sejtettek, amelynek a bekövetkezése azonban még nem bizonyos. Talán ennek a drámai alapállásnak a következménye a figurák néhol indokolatlan merevsége, amelyet nem ártana néha feloldania, lazábbá tennie. A statikus szerkesztési mód, a szinte fizikai súlypontot éreztető szilárd kompozíció a drámai hangvételnek részben előzménye, részben következménye. A művészeti rend Stettner Béla keze alatt súlyossá válik, a kompozíció drámaiságát erősen emeli ugyan, de komor hangulatokat szül. A művészi fegyelemből szabad kitörni is néha, hogy a visszatérés annál örömtelibb legyen; a kivétel mindig erősíti a szabályt.

Falásasszonyok Stettner

Magyarországi asszonyok Stettner

A kiállított lapok mind monotípiák. Stettner Bélát eddig a linometszés egyik legjobb hazai művelőjének tartottuk, monotípiái azonban arról tanuskodnak, hogy technikailag tud más is, többet is. Stettner kompozíciójának hagyományos tömörsége mit sem szenved azért, mert néhol a karc lehellétkönyv vonaláig finomul a technikai kivitelezés; a monotípiák a grafika olyan sokkuru hangszere, amelyen minden elgondolás és minden érzés kifejezhető.

Stettner Béla Dürer-termi kiállítása arról tanuskodik, hogy a művészes nagyot lépett előre, anélkül, hogy művészi hitvallásából világnézetéből, életszemléletéből bármit is feladott volna. És ezt a magyar grafika minden barátja és szinte örömmel veheti tudomásul.
G. F.

SZÜCS JÁNOS KISGRAFIKAI

Aeskétikus, sovány arcát két égőszem teszi időtlenné, rövid kis pipája elválaszthatatlan tőle. Csöndes, halk egyéniség, vitákba ritkán bocsátkozik, de ha művészetről van szó, minden szavának súlya van. Pedig nem az elmélet, a gyakorlat embere: egyéniségéről, sajátos világáról, művészetének nagy feszültségeket álcázó nyugalmáról művei, festményei és grafikái vallanak. Bár a kritika mindig felfigyelt közrebecsajtott alkotásaira, nem vette szárnnyára a népszerűség s a kevesek, a művészek művésze maradt. Magány azonban nem az embertől, az élettől való elzárolás, hanem a kitaposott utaktól való őszinte irtózás következménye; befelé fordulása erőt jelent, magános utja pedig új utat. Az alkotás Szücs Jánosnál sosem rutin-feladat, hanem önkritikus harc a mindig jobb kifejezésért s ez az önelégültségtelenség olyan mozgató erő, amely a továbbiakban a kevesek megbecsülése mellé feltétlenül a szélesebb közönség elismerését is meg fogja hozni.

Önarckép

Holdvilág

Ha végignézzük életutját, művészetéből is sok mindent megérthetünk. Mezőhegyesen született 1917. március 24-én. Középiskoláit Békéscsabán végezte, ott is érettségizett. És nem volt tovább... Édesapja az első világháborús sérülése következtében korán elhunyt s Szücs Jánosnak a továbbtanulás helyett dolgozni kellett. Budapesten vállalt munkát és szobafestőként dolgozott. Művészeti álmait azonban nem temette el: Gallé Tibor szabadszokoláját látogatta. A munka, a dolgozó kisseberek között eltöltött hétköznapi napok nemcsak fizikumát edzették meg, de világgépének kialakításához is döntő módon hozzájárultak. Ekkor került életközelségbe a dolgozó emberek világához, ekkor léste el a munka teremtő mozdulatait, hogy aztán később, képein

és grafikáin valós szépségükben újra viszontlássuk őket. Szűcs János a felszabadulásnak köszönheti, hogy tehetsége nem kallódott el a Képzőművészeti Főiskolán végre asszal foglalkozhatott, ami életelme volt s amiben hitt: a művészettel. Festőnek készült és Rudnay Gyula mester keze alá került. A Derkovits kollégiumban Kmetty János és Koffán Károly foglalkoztak vele. Ezekben az években nemcsak a technikai tudnivalókat sajátította el de művészsé is érett.

Festőnek indult, a színek bővülte ejtette rabságba, de a vonal kifejező ereje, szűkszavuságában is sokat kifejezni tudása is felgyújtotta a képzeletét. Az 50-es évektől grafikával is foglalkozik s mint kétfarcu alkotó, egyik kifejezési formának sem ad elsőbbséget a másik előtt. Szűcs Jánosnál az élmény minemisége dönti el a formát s a tartalom és a forma egysége - akár festményről van szó, akár grafikáról - kiegyensúlyozott művészt igazol.

Kaktuszok

Halászsok

Szűcs János sok kiállításon vett részt, azonban sosem szerepelt sok anyaggal. A kevés, de jó alkotás is tud jó művésztől há képet adni... Először 1948-ban állított ki az Ernst Múzeumban. Az ötvenes évektől majdnem minden jelentős tárlaton résztvett. Nevezetesebb kiállításai: VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás /1955/, III. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás /1957/, V. Orsz. Miskolci Képzőművészeti Kiállítás /1959/, VI. Orsz. Miskolci Képzőművészeti Kiállítás /1960 Dolgozó emberek között o. kiállítás /1961/, Fialat Képzőművészek Studiojának 3. kiállítása /1961/, Exlibris-kiállítás a Pényes Adolf tereben /1961/ IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás /1962/, Kiegrafikai bemutató a Dürer tereben /1965/ stb. Önálló kiállítás 1959-ben és 1960-ban szülőhelyén, Mezőhegyesen volt, nagy sikerrel, míg Budapesten a Fialat Művészek Klubjában 1962-ben mutatta be legzebb alkotásait. Művei külföldre is eljutottak /Berlin, Varsó, Prága, Moszkva stb. / 1964-ben Antwerpenben, a Szépművészeti Museum kamaratermében volt meghívásos,

egyéni kiállítása, amely átütő sikert aratott. A kiállítás teljes anyaga /20 festmény és 20 grafika/ vevőre talált. Ez a kiállítás nemcsak Szűcs János művészetét igazolta, de arról is bizonyosságot adott, hogy a szocialista realizmusnak nyugaton is van keresnivalója s a magyar képzőművészet, első sorban pedig a grafika, jó utakon jár. A festő Szűcs Jánosról vallani nem a mi feladatunk, a grafikusról azonban beszélnünk kell, mert ez a grafikai művészet a magyar grafika nagy közöségében is egyéni szint jelent, témában, technikában, kompozícióban egyaránt.

A grafikus Szűcs Jánosnak a rézkarc és az akvatinta a kedvenc kifejezési formája. E választásban nyilván a festő Szűcs Jánosnak is van szerepe: az akvatinta, anélkül, hogy a vonal forma teremtő erejét feladná, lágy foltjával a festőiségnek is enged.

Az élmények grafikai megfogalmazásához Szűcs Jánosnak nincs szüksége feltétlenül nagy méretekre. Sok a kisgrafikai lapja; ezek is maradéktalanul kifejezők és önkifejezők s bizonyos intim hatást is keltenek. Karcoló technikáját első sorban az jellemzi, hogy sűrű, finom vonalhálóból bontja ki a formát. Lapjai ezért igen gyakran sötét tónusúak; komorsággal azonban mégsem lehet vádolni őket, inkább férfias erőt árasztanak. A sötét háttér egyébként is plasztikusabbá teszi a formát

Vitorlás

akár tárgyat, akár tájat, akár alakot mutat. A térkinasználás kiegyensúlyozottsága, a kompozíció szigorú rendje a központi élmény uralkodó szerepét emeli ki s ez különösen többalakos lapjain jelentkezik. Az embert majdnem mindig munka közben ábrázolja. Csoportos lapjai nem nélkülöznek bizonyos foku teátralitást. Es azonban nem a lírai hangvételben, hanem a beállításban jelentkezik. Mert Szűcs János szigorúan realista művész, aki mindig a valóság talaján áll s ezért néha talán száraznak is tűnik.

Hajó

Tájélményeit sem a festői részletek, hanem a szokványos formák adják; házal életszagúak, de kisé hidegek és kimérték. Nagy kár, hogy portréval csak ritkán foglalkozik, mert kis méretű önarcképe nagyszerű karakterizáló tehetségre vall, lenyűgöző erő sugároz; nemcsak ábrázol, de jellemes is.

Szűcs János exlibrisrel is foglalkozik, ha exlibris-oeuvre-je nem is tehető nagyra. Ahol szimbolumokat is alkalmaz, ott a hagyományos utakat követi /Szigeti Zsuzsa exlibrise, stb./, pedig jellemábrázoló képessége, lényegmegragadó látásmódja, tömörítő ereje újhangú exlibrisművészt rejteget. Sok kisgrafikájáról csak a felirat hiányzik s máris olyan exlibriseket kapnánk, amelyeket minden gyűjtő szívesen helyezne a gyűjteményébe.

Hisztük, hogy Szűcs János kisgrafikai mellett exlibrisével is egyre többet fogunk találkozni. Ennek pedig nemcsak a gyűjtők örülnének, de népszerűségének az utját is erősen egyengetné. S melyik művésznek nincs erre szüksége?

-BOS.

Almassedők

CZÉTÉNYI VILMOS

1928-ban született, festőnek indult s első nyilvános bemutatkozásán mint grafikus monotípiáit mutatta be a fővárosi Műreremben, 1965-ben, leginkább az embert és az emberiséget érő alapvető élményeket szimbolizálja. A művészetben a jelképnek akkor van értelme, ha az adott körülmények között vele a valóságot mélyebben ragadja meg a művész s ezáltal a néző is. Czétényinél tartalmi és formai elmélyülés tekintetében további lehetőségek várnak kiaknázásra, ami tekintve korát, természetes is. Látomásai, a repülés motívuma, Ikarussal, a Pegasussal együtt a Harlekin alakja az atomvilágot jelképező körök, a férfi és nő egységének gondolata, a csontváz fatörzsek, a sok szárnyaszegett élet képeként, azután a gondolat érzékeltetésére a roppant feszültségű prófétafejek – mind megannyi éppen a gyakori használat miatt fokozza a nehézségeket. Ezért a szimbólumok csak saját magára jellemző rendezés és megjelenítés révén lehetnek elég hatásosak. Monotípiáin érzékkel vezeti a vonalat, jó ritmusban osztja föl és népesíti be a teret, érzékenyen rakja föl az árnyalásokat s gazdagon aknázza ki a fekete-fehér, a barna és a vörös ellentétet, illetve fokozatait. Stílusa egységében a fejlődés határkövei is föltűnnek, nem törésszerűen, mert a kitejtés iránya jól jelzik a továbblépés logikájának megfelelően. Most még mintha válasszon lenne: bonyolultabb kifejezési formák felé mélyüljön-e el, tehát gondolatibb irányban haladjon-e, vagy a világosabb, még könnyebben áttekinthető fogalmazást engedje-e felülkerekedni? Vagy esetleg mindkét irányban egyszerre, párhuzamosan hagyja-e maga mögött az akadályokat? Bármelyik utat válassza is, rangját meg fogja őrizni, efelől nem hogy kétséget az, amit eddig láthattunk tőle.

Sajj Résző

A magyar exlibrisélet megbe-
csülését jelenti az a tény
hogy a Malborki Kastélymúzeum
az 1965. évi biennals lengyel
anyagát felajánlotta kiállítás
céljára az Országos Széchényi
Könyvtárnak. A kiállítás az
Országos Széchényi Könyvtár és
a budapesti Lengyel Kultura
kösös rendesésében valószínű-
leg 1966. tavasszán kerül ki-
telesére. A kiállításához rom-
tatott katalógus is készült, a-
mely ismét komoly gyarapodása
lesz a magyar exlibrisiroda -
lomnak. A kiállítás megrende-
zése körül lengyel részről
WOJCIEH JAKUBOWSKI és NORBERT
LIPPOCZY, magyar részről pedig
BÉLLEY PÁL és GALAMBOS FERENC
munkálkodnak.

BOLOGNÁBAN január 15-31. között
12 grafikusművészünk szerepelt
10-10 lappal olasz képzőművé-
szekkel közös kiállításban. Az
eredetileg GENFI MAGYAR GRAFI-
KAI KIÁLLÍTÁSRA összegyűjtött
anyagot /sajnos ez elmaradt/ a
bolognai MUSEO CIVICO termei-
ben állították ki. A magyar
grafikusok, CSOHÁNY KALMÁN, FE-
LEDY GYULA, GACS GÁBOR, GROSS
ARNOLD, KASS JÁNOS, KONDOR BÉ-
LA, KONSTANTIN LÁSZLÓ, MAKRISZ
ZIZI, PÁSZTOR GÁBOR, RASZLER
KAROLY, STETTNER BÉLA és WÜRTZ
ÁDÁM-művei nagy sikert arattak
A kiállítást márciusban ATHÉN-
ben, majd est követően ismét
OLASZORSZÁG-ban, április, má-
jus és június hónapokban több
olasz városban mutatják be. A
BOLOGNA-i kiállítás katalógu-
sában ARADI NÓRA művészettör-
ténésünk irt rövid ismertetőt
a kiállító grafikusokról.

A RÉCSI COLLEGIUM HUNGARICUM
most már rendszeresen bemutat-
ja az ottani községségnek kép-
zőművészetünk reprezentárait.
Elt év végén DOMANOVSEKY END-

Hírünk a Világban

GACS GÁBORRÓL közölt cikket a
NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT
1965. évi 4. száma, három ill-
usztráció kíséretében. A cikk
GALAMBOS FERENC munkája.

+

GROSS ARNOLD grafikái 1965.
decemberében Rómában kerültek
az olasz község elé. A ki-
állítás komoly sikert aratott.

+

Grafikusművészeink ismét több
külföldi megrendelő részére kb-
szítottak karácsonyi és újévi
alkalmi grafikákat. A tekinté-
lyes természetű FERY ANTAL Gi-
anni Mantero részére készített
háromszinnyomatu fametszete
/Háromkirályok/ és BORDÁS FE-
RENC Gino Sabattini részére
készített lapja /fametszet/nem-
zetközi aikert aratott s a
magyar kisgrafika jóhírét vit-
ték szerte az egész világba.

+

A LJUBLJANAI GRAFIKAI BIENNALE
magyar résztvevői ismét öreg-
bitették a magyar grafika nem-
zetközi hírét s különösen GACS
GÁBOR és GROSS ARNOLD munkáit
kialérte nagy érdeklődés.

RE festőművész, KEMÉNYI JENŐ
szobrászművész és WÜRTZ ÁDÁM
grafikusművész anyagából ren-
destek kiállítását. A kiállítás
anyagát Linzben is bemutatták.

GÁCS Gábor:
Részke

ÓÁCSI Mihály: Részke

DISKAY Lenke: lánmetesete

GACS Gábor:
A KKI
részére
készített
újévi
lapja

Perai Z.

Csohány

PEREI Zoltán linómetszete

CSOHÁNY Kálmán rézkarca: Az éjszaka

Több olyan nemzetközi grafikai biennalén vevünk részt, melyeken eddig is szerepeltek magyar grafikusok. Az idén kilencedszer sorrakertülő LUGANO-i Biennalé magyar résztvevői: KONDOR BÉLA /mint meghívott lo lappal, litográfiák és rézkarok/, MARTIN FERENC /5 lap, tusrajzok/, REICH KÁROLY /5 lap, tollrajzok/ és WÜRTZ ADÁM /5 lap, rézkarc illusztrációk/. - A KRAKKÓ-i METSZET-BIENNALÉ júniusi seregszemléjére FELEDY GYULÁT és KONDOR LAJOST hívták meg. Rajtuk kívül KONDOR BÉLA, GROSS ARNOLD és LENKEY ZOLTÁN grafikusművészek állítanak ki 3-3 metazetet. - A II. BRNOI NEMZETKÖZI GRAFIKAI BIENNALÉN, mely az előzőktől abban különbözik, hogy kizárólag könyvművészeti és illusztrációs kiállítás, - népes grafikusgárda képviseli műveivel Magyarországot. Illusztrációkkal: BÁLINT ENDRE mint meghívott, HINCZ GYULA, GYULAI LIVIUSZ, KONDOR LAJOS, MARTYN FERENC, RÉBER LÁSZLÓ, REICH KÁROLY SZÁNTÓ PIROSKA, SZÁSZ ENDRE és WÜRTZ ADÁM. Könyvborítókkal és kötéseikkel: LENGYEL LAJOS mint meghívott, CSILLAG VERA, ERDÉLYI JÁNOS. HENCZELMANN EMMA, RUDAS KLARA, URAY ERIKA, VARGA GYÓZÓ és ZELENÁK KRISZTINA fog szerepelni. Ezt a méreteiben is jelentős kiállítást július 25-től szeptember 25-ig láthatják az érdeklő - dök. -

KÖNYVEK KÖZÖTT

DRAHOS ISTVÁN: 12 MUZSA /Op.598-611/ Szentés 1965. 14 t. mappában
100 x 68 mm. - 50 számozott példány

DRAHOS ISTVÁN kiapadhatatlan ötletessége, gunyoros szelleme és klasszikus grafikai erényei újabb kis remekművel ajándékozták meg mindazokat, akikhez ez az 50 példányban készült kis mappa eljutott. Nehéz eldönteni, hogy mit csodáljunk meg benne inkább: érett metazóművészetét, vagy mondanivalójának korszellemet tükröző grafikai megfogalmazását. Drahos tizenkét muzsája tizenkét nőtípus, Évától a mai modern nőig és minden típusa telitalálat, akár a kővér donnat, akár a vénkisasszonyt, akár a kulcosos középkori várurnót nézzük. Ha az arc a lélek tükré, akkor DRAHOS megdöbbentő erővel állítja elének azt, ami az arc mögött rejlik: a szeméret éppen úgy, mint az elhatalmasodó vágyat, a sóvárgást éppen úgy, mint a beteljesedést. A lapok könnyedsége és bája mögött nehéz igazságok bujnak meg s önkéntelenül is az jut es ember eszébe, hogy amit a grafikus pár vonallal elér, azért az írónak oldalakon át kell vesszőnie. /De már Leonardo da Vinci megmondotta: "A szem az egész világ szépségét felüleli"./ DRAHOS egyébként is a szép női test legsokoldalubb megszólaltatója a magyar exlibrisművészetben, póztalanul karakterizál s es a kis album művészetének a sommázását is jelenti. Az alacsony példányszám a mappácska bibliofil értékét erősen emeli, de azt is meg kell mondanunk, hogy a kis könyv megfelelő példányszámban itthon is, külföldön is világsikert jelentene.

ASSOCIACION/ DE/ EXLIBRIS/ BARCELONA/ CARPETA OFRECE AL PARTICIPANTES AL/ X. CONGRESO EUROPEO DE EX LIBRIS CRACOVIA 1964. /BARCELONA, 1964/ B, 4 l., 9 t.

Pél év késéssel jutott el a spanyol exlibris-egyesület map-pája a krakkói kongresszus résztvevőihöz, de magas művészi szín-vonala miatt így is kellemes meglepetést keltett. A csereforga - lomban levő spanyol exlibrisek között viszonylag kevés az igényes alkotás, bár mindig tudtuk, hogy a jelentéktelen nagy átlag mel-lett kitűnő spanyol exlibrisművészek is élnek.

A kilenc lapot tartalmazó mappa elsősorban a réztechnikával dolgozó exlibrisművészek alkotásai révén tűnik ki. Frank Alpresa lapja expresszív látásmódja ellenére is ugy technikailag, mint rajzi megoldása által korszerű művészetet reprezentál. Maria Jo-sefa Colom három rézkarca és egy fametszete a meglepetés erejével hat. A Barcelonai Szépművészeti Múzeum Könyvtára részére készi-tett exlibrise, valamint Juan Arturo Sedo részére készült lapja - mindkettő 7 lemezről nyomott! - festői hatásokról árulkodik anél-kül azonban, hogy végleg lemondana a grafikai vonal formarögzítő erejéről. A Rafael Maso részére készült, ugyancsak 7 lemezről nyo-mott s Európa elrablását ábrázoló lapja korunk egyik legművészebb szigorú komponálókészségről és magas technikai tudásról tanuskodó exlibrise. Újszerű fametszőtechnikát mutat be Jesus Vallina ré-szére készült exlibrise is, amely azonban kissé saufolt benyomást kelt. Francisco Ferrando rézkarca főfigurájának lágy megkomponá-lását a rideg, átfedéses háttér egyenliti ki. Elfi Osiander réz-karcán az agyoncsépeelt téma /könyvtárbelelő/ unalmát az ablakon át belátozó spanyol városkép űsi el. Antoni Gelabert fametszetű lap-ja kissé konservatív, de szimbolikája elragadó. Antoni Ollé Pinell fametszete pedig barokkos saufoltságával és témaválasztásával hamisítatlan spanyol levegőt áraszt.

A mappa kis példányszáma /85/ a művészi összhatás mellett nagy szerepet fog játszani abban, hogy e kis kiadvány csakhamar a könyvritkaságok listájára kerül.

ILMAR, ILMAR: EESTI MEDITSIIITÜTAJATE EKSLIBRISTEST. Tallin, 1963. 80, 70-73. l., 2 t. /Kiny. a Neukogude Eesti Tervishoid 1963. évi 3. számból./

Ilmar ILMAR ésszt kutatóorvos és ismert exlibrisgyűjtő kis fü-zeteoskéje nem történeti áttekintést nyujt az ésszt orvosi vonat-kosáú exlibrisekről, hanem napjaink ésszt exlibrisművészetének or-vosi vonatkosáú lapjait vessi bonckés alá és elsősorban szimbo-likájukat elemli. Éssztországban 13.000 orvos és gyógyszerész mű-ködi, soknak van kösöttük exlibrise s ezek művészi színvonala - hála a kiváló ésszt exlibriagrafikusi gárdának - meglehetősen ma-gas. A két képestáblán bemutatott 11 exlibris mindegyike jó átlá-got képvisel; Richard Kaljo Henno Ennoasar, valamint Esko Lepp Ingrid Kuusik részére készített fametszetű exlibrisai pedig nem-zetközi viszonylatban is jól megállják a helyüket.

PETITOT, PAUL: UN MAITRE XYLOGRAPHE DE L'EX LIBRIS CHARLES FAVET.
Troyes 1960, Renaissance. 8°, 24 l.

CHARLES FAVET többszínnyomata, fémetszetű exlibrissei közismertek az exlibrisgyűjtők között, ha nem is mindenki rajong értük. E lapokban tagadhatatlanul van valami plakátszerű, ami elsősorban a színek merev elválasztásában nyilvánul meg, bár ugyanakkor nagyszerű színérsékről, a szimbólumokban való grafikai gondolkodás természetese összintességéről és gazdag tematikájáról vallanak.

Favet nem tartozik a fiatal művészek közé. 1899. május 30-án született Champenois de Reims-ban; 1914. óta Troyes-ban él. Több mint 350 grafika áll mögötte, ebből több mint 300 az exlibris. Megrendelői között nem kisebb neveket találunk mint Moreux abbé, a bourgeois obszervatórium igazgatóját, Lombardo olasz kereskedelmiügyi miniszter, Edouard Herriot elnököt, Heintz metzi püspököt Lefebvre bourgeois érseket, Feltin párizsi bitorost, stb.

PETITOT kis munkája FAVET 56 exlibrisét mutatja be reprodukciókban és a lapokat részletes magyarázatokkal kíséri. FAVET lapjai igénylik is a művészi értékelésen túli magyarázatokat, mert címereit és címerfeliratait, a francia történelemből és szűkebb hazája, Troyes történelméből vett szimbólumait a honfitársai is csak magyarázat alapján érthetik meg, a külföldi pedig idegenül áll előttük. PETITOT részletes lapmagyarázatai hallatlan művelődéstörténeti jártasságról tesznek tanúságot a FAVET lapjait egy csapásra érthetővé teszik.

A kis füzet közel hatvan illusztrációja jó áttekintést ad FAVET exlibrisművészetéről; hiteles képet azonban csak a színes reprodukciók adhattak volna. Ez a kis füzet azonban így is értékes nyeresége a francia exlibris-irodalomnak.

PRZYCZYNKI DO HISTORII MEDYCZYNY I FARMACJI NA ZACHODNICH ZIEMIACH POLSKI. Bydgoszcz 1964. Polskie Towarzystwo Pediatryczne Oddział w Bydgoszczy. 8°, 10 l., 10 t.

Az orvosi és gyógyszerész témájú exlibriseket már sok országban feldolgozták, mert az e témájú lapok szimbolikája talán a leggazdagabb a mert az orvosok, gyógyszerészek képművészeti érdeklődése erős /sz egyébként jó anyagi helyzetüknek is köszönhető/ és így majdnem mindenütt gazdag anyag áll rendelkezésre. Nálunk e témával Arady Kálmán foglalkozott.

ZENON ZIALKOWSKI füzete a modern lengyel orvosi és gyógyszerészeti exlibrisekkel foglalkozik 18 illusztráció és a lapokat magyarázó, alapos elemzéseket nyújtó szövegrész kíséretében. A kis munka értékes nyeresége a lengyel és a nemzetközi exlibris-irodalomnak; egy teljes történelmi áttekintést nyújtó feldolgozásnak azonban jobban örültünk volna. JAKUBOWSKI lapjai messzire kimagaslanak a füzeteske illusztrációi közül és ez nemcsak JAKUBOWSKI művészetének korszerűségét és megérdemelt népszerűségét jelenti, hanem arra is rámutat, hogy az alkotó művészi fantázia agyonkopott tematikában is tud újat adni.

A kis füzet egyébként jobb nyomdai kiállítást érdemelt volna.

r é s u m é

Au p. 250. trouvons un compte rendu des oeuvres graphiques exposées au X Salon Hongrois de l'année passée. Ces oeuvres ont représenté un niveau très remarquable. - Le prof. N.L. Varga termine son cycle d'articles sur la petite gravure hongroise d'entre-deux-guerres /p.251./. Il fait un énumération des artistes décédés, parmi autres Viktor OLGYAI, qui n'a pas cultivé la petite gravure, mais l'aidait avec ses idées. De Miklós BOTTKA connaissons quelques exlibris. Des artistes défunts, dont l'oeuvre contient un grand nombre d'exlibris, sont Kálmán GÁBORJÁNI SZABÓ et Endre VADASZ, présentés antérieurement. Gyula KOMJÁTI /1894-1958/ qui avait exposé ses eaux-fortes avec succès à Londres, exécuta aussi un petit nombre d'exlibris aussi, mais d'un valeur artistique. De Valér FERENCZY connaissons aussi très peu d'exlibris. Quant'à l'oeuvre de Ágost BAJOR /1892-1955/ l'exlibris et les graphiques occasionnels tiennent une place considérable. Il travailla le plus volontiers dans sa ville natale, Esztergom. On doit mentionner ses eaux-fortes de son pays préféré, d'Italie. Le directeur de l'Association des Peintres-Graveurs Hongrois, Gyula Conrad a laissé aussi sa trace en terrain de l'exlibris. Les exlibris dessinés par Jenő HAKANGHY /1894-1951/ jouent un rôle important dans l'histoire de nouveau exlibris hongrois. F. Galambos fait connaître les expositors les plus éminents de III. Biennale Graphique organisé à Miskolc /p.255/. Il commence la ligne avec Béla KONDOR, relevant ses illustrations. Ádám WÜRTZ, Arnold GROSS avec son pays de fables, Mihály GÁCSI, le Villon de notre art graphique et beaucoup de jeunes artistes sont mentionnés. C'est aussi F. Galambos l'auteur de l'article sur l'art d'exlibris de l'artiste soviétique Evgenii Golakowsky, né en 1902, en Caucase. Il finit ses études artistiques à Moscou, comme élève de Paworsky. Golakowsky excelle avec ses illustrations. Ses exlibris sont déjà connus en tout le monde. On a exposé avec succès ses exlibris au II. Biennale de Malbork. Béla STETTNER a exposé ses oeuvres graphiques au Salon Mirer, entre 10-24 novembre 1965. L'article au p.265. donne des aspects d'elles. La plupart des oeuvres exposées est composition figurale, en premier lieu la représentation du travail. Le rendu de ses monotypies /c'est sa technique avec quoi il a exécuté ces feuilles/ est libéré des manières affectées. La composition statique souligne le rendu dramatique. - Des petites oeuvres graphiques de János SZÜCS s'occupe l'article au p. 268. J. Szücs est né en 1917, à Mezöhegyes. Ses maîtres étaient T.Gallé, Gy. Rudnay et autres. Depuis 1950. il s'occupe des arts graphiques. Depuis 1948. il expose ses peintures et graphiques. Sa technique préférée est l'eau-forte avec l'aquatinta. Il a exécuté jusqu'à maintenant peu d'exlibris, mais nous espérons qu'il enrichira les collections des amateurs. K. SziJ fait connaître Vilmos CZÉTÉNYI, né en 1928, et qui présenta ses monotypies en 1965. au Salon Mirer. Des recensions de livres /p.276/ mentionnons: I. Drahos: Les 12 Muses /Szentes, 1965, 50 exemplaires/; Portefeuille de l'Association de Exlibris Barcelona offert aux participants du X. Congrès d'Exlibris, Cracovie / Barcelona, 1964./; Laan, Ilmar: Exlibris médicaux estoniens /Tallinn 1963./; P. Petitot: Charles Favet /Troyes, 1960. avec 56 reproductions/. Z. Zialkowski: Exlibris polonais médicaux et pharmaceutiques /Bydgoszcz, 1964./.

Lyon

A Kiszgrafika Barátok Köre Értesítője - Fellelőn szerkesztő: Galambos
Peranc - A kiadásért felel: Réthy István KHK titkár - Kéestilt a
Museumok Hatalmsámben 500 péld. 2 iv . Fellelő v.: Dr. Dajbukát G.